

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie

Osudy lidí a proměny vesnice Nýznerov

Bakalářská práce

Obor studia: Kulturní Antropologie

Autor: Barbora Maňásková

Vedoucí práce: Mgr. Jaroslav Šotola, Ph.D.

Olomouc 2017

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: „Osudy lidí a proměny vesnice Nýznerov“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne. ....

Podpis.....

Poděkování

Velice ráda bych chtěla poděkovat panu Mgr. Jaroslavu Šotolovi, Ph. D. za ochotu, vedení, cenné rady a obrovskou trpělivost, kterou se mnou měl během zpracování bakalářské práce. Také bych chtěla poděkovat svým blízkým za podporu a pevné nervy.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá vzájemnými vztahy mezi Čechy a Němci v sudetské vesnici jménem Nýznerov, která je neobyčejně vysokým podílem neodsunutých sudetských Němců. Věnuje se především vývoji vztahů v časové linii, kterou jsem konstruovala skrze kolektivní paměť zdejších obyvatel. Zaměřuji se především na otázku, jak se proměňovala etnicita obyvatel v závislosti na různých faktorech.

Pro tuto práci jsem zvolila biografický výzkumný design, který nám umožňuje komplexně pojmout životy jednotlivých respondentů. Práce je rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické. V teoretické části se věnuji základním pojmům a nastiňuji problematiku vztahů mezi Čechy a Němci v časové ose. V druhé části se věnuji analyzování získaných rozhovorů a vytváření závěrů.

Klíčová slova: Sudety, biografická metoda, kolektivní paměť, Jesenicko, etnicita, sudetští Němci

Anotation

This bachelor thesis is focusing on the mutual relationships between Czech and German people in the Sudetenland village of Nýznerov, which is famous for its high percentage of non-pushed away Sudetenland Germans. The aim of this thesis is primarily to show the progress of their relationships in a timeline, which was constructed across collective memory of the local people. I was mainly interested in how the ethnicity of inhabitants was changing depending on various factors.

For this bachelor thesis biographic field research was used because of the complexity of respondents recounting whole life experiences. The thesis is presented in two parts, theoretical and practical. The theoretical part focuses on the basic terms and description of problematic relationships between Czech and German people during the timeline. The second part covers the interviews, analysis and results.

Key words: Sudetenland, biographic method, collective memory, Jesenicko, ethnicity, Sudetenland Germans

OBSAH:

ÚVOD	7
TEORETICKÁ ČÁST	9
1. Etnikum a etnicita	9
1.1. Etnicita jako pojem.....	9
1.2. „My“ a „oni“.....	10
1.3. Etnicita a nacionalismus	10
1.4. Kolektivní paměť.....	11
2. Vhled do historie.....	13
2.1. Vývoj Česko-Německých vztahů do roku 1939.....	13
2.2. Vztahy mezi Čechy a Němci během 2. Sv. války	14
2.3. Odsun.....	15
2.4. Dosidlování.....	16
2.3. Význam slov „Sudety“ a „sudetský“	16
3. Lokalita – obec Nýznerov	17
PRAKTICKÁ ČÁST	18
4. Metodologie	18
4.1. Výběr výzkumného tématu.....	18
4.2. Výzkumný design.....	18
4.3. Techniky tvorby dat.....	19
4.4. Etika.....	20
4.5. Vzorkování	21
4.6. Kódy a kategorie.....	22
6. Odras vesnice reflektující dobu první republiky	23
7. Světová válka a zlomový okamžik v podobě odsunu Němců.....	25
8. Doba po válce	27
9. Dopady komunismu.....	28

10. Převrat a nově nabyté možnosti pro německé obyvatelstvo	29
11. Současnost	30
ZÁVĚR	31
POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA:.....	34
Rozhovory zhotovené pro účely této práce:	34
Bibliografie:.....	34
Elektronické zdroje:.....	36

ÚVOD

Ve své bakalářské práci se budu zabývat hlavně vztahy mezi Čechy a Němci v sudetské vesnici jménem Nýznerov, kteří v obci zůstali až do dnešních dní. Budu se zabývat především etnicitou a tím, jak se vnímání etnicity zdejších obyvatel měnilo v průběhu času. Jak všichni víme, pohraniční oblasti, do kterých spadá i obec Nýznerov, byly před 2. sv. válkou obydleny převážně německým obyvatelstvem. Světová válka však měla za následek odsun zde usídlených Němců, což způsobilo vylidnění těchto oblastí. Nevyhnul se tomu ani Nýznerov, ze kterého bylo vysídleno prakticky veškeré obyvatelstvo. Vlivem událostí se ale pár rodinám podařilo ve vesnici zůstat. Všechny tyto události mi poskytly živnou půdu pro můj výzkum, který jsem pojala formou terénního výzkumu v délce trvání dvou týdnů. Výzkum jsem zúžila jen na danou vesnici, která se nachází na hranicích s Polskem, nedaleko města Jeseník, kde jsem sbírala potřebné informace především v podobě rozhovorů s respondenty. Nebylo ale výjimkou, že jsem se za respondentem musela dostavit i mimo tuto vesnici.

Výše nastíněné téma jsem si vybrala, protože jsem se s touto oblastí seznámila skrze předmět, který jsem v minulém školním roce absolvovala. Po bližším seznámení se s vesnicí a zdejšími obyvateli, jsem se rozhodla využít neprobádanosti zdejšího kraje. Velkou měrou k tomuto rozhodnutí přispěl i fakt, že v Nýznerově dodnes žije rozvětvená rodina sudetských Němců, kteří ve vesnici žili už za první republiky. Také i kvůli této raritě jsem se rozhodla pro dané téma.

Hlavním cílem mé práce bylo odhalit a pochopit strategie jednání Čechů a Němců, žijících v této vesnici, především tedy jejich vzájemné vztahy. Jak už jsem zmínila, nebývá zvykem, že by ve vesnicích zůstávaly větší rodiny Němců, proto jsem se rozhodla psát především o tom, jak se obě strany navzájem ovlivňovaly a jaký dopad to mělo na vnímání jejich etnické příslušnosti. Kvůli lepšímu porozumění situaci jsem se snažila pojmout výzkum v časové linii, a zaměřit se na rozdíly v lokální paměti.

Bakalářská práce je rozdělena do dvou základních částí, tedy části teoretické a části praktické. V teoretické části nejprve zjednodušeně nastiňuji základními pojmy, jako jsou etnikum, etnicita, kolektivní paměť atd. Dále se také částečně zabývám vývojem česko-německých vztahů na území dnešní České republiky, a to především stěžejními momenty v jejich soužití, které ve velké míře ovlivňovaly dění v následujících letech. Poslední kapitola, kterou jsem do teoretické části zahrнула, popisuje lokalitu výzkumu, tedy obec Nýznerov.

Vhled do dané lokality, ze které respondenti pochází, je dle mého názoru důležitý pro pochopení celkového kontextu vztahů mezi místními etniky.

V druhé části, tedy části praktické, se v úvodu zabývám metodologií. Nejprve popíšu výběr výzkumného tématu, poté se budu věnovat výzkumnému designu, kde zdůvodňuji, proč jsem si vybrala biografický design. V dalších kapitolách rozeberu, jaké techniky sběru dat jsem použila a proč. Následně se budu věnovat také problematice etického ošetření nasbíraného materiálu a nakonec rozeberu výběr respondentů vhodných pro můj výzkum.

Hlavní částí mé bakalářské práce je pak samotné zpracování nasbíraného materiálu. Nejprve se zmíním o technice zpracovávání dat. V následující části jsem se rozhodla pro rozdělení kapitol podle časové linie. Budu se zabývat obdobím první republiky, kdy ve vesnici žilo především německé obyvatelstvo. Přesto, že v této době docházelo ke kontaktu Němců s Čechy ve velmi malé míře, je i tato kapitola velmi důležitá a nemůže být opomenuta. V další kapitole se zabývám obdobím války a toho, co následovalo bezprostředně po jejím ukončení - odsunu Němců, který odstartoval velké změny, jak uvnitř samotné vesnice, tak i v uvažování a jednání obyvatel Nýznerova. Následující kapitola rozebírá následky těchto událostí a mnoho dalších faktorů, které nám odkrývají nové poznatky. V další kapitole rozeberu důsledky nástupu komunismu v naší zemi a jeho dopady na obyvatele. A na závěr se budu věnovat období po roce 1989 až do současnosti.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Etnikum a etnicita

1.1. Etnicita jako pojem

Pojem etnicita je úzce spojen s pojmem etnikum, který bychom mohli definovat jako společenství nebo skupinu lidí, která má společné určité rysy kultury, jakou jsou např. rituály, styl života, jazyk, určité formy chování, náboženství apod., ale zároveň je důležité pro etnikum jakési subjektivní kritérium, kdy se člen etnické skupiny ztotožňuje s danou skupinou. Etnicita ale není jen o tom, že se člověk sám identifikuje, ale je založená na procesu dvojí identifikace, tedy zevnitř i zvenku.¹

„Hovoříme-li o etnicitě, vyjadřujeme tak myšlenku, že skupiny a identity se spíše než v izolaci vyvíjejí ve vzájemném kontaktu.“²

Etnicita však nemusí být vždy získaná ztotožněním se s danou etnickou skupinou. Kromě toho může být získaná i automaticky, tedy narozením se do určité etnické skupiny.

S pojmem etnicity v dnešním slova smyslu se můžeme setkat až v pozdější době, tedy až v druhé polovině 20. století. Přesto je tento termín původem mnohem starší a používal se už od 14. století., kdy se však mnohem více odkazoval k „rasovým“ charakteristikám.³ V dnešní době se termín samotný odkazuje spíše k těm skupinám, které jsou nějakým způsobem problémové. Takovýto názor se drží především v běžném jazyce.⁴

S etnicitou souvisí i etnická identita. Ta by se jednoduše dala definovat jako vyjádření etnicity. Obecněji je to tedy jakési určení statusu, který je přiřazován členovi určitého etnika. Může se zároveň jednat o identifikaci člena zvenčí nebo také o sebeidentifikaci samotného člena etnika.

---

¹ ERIKSEN, Thomas Hylland. Etnicita a nacionalismus. Antropologické perspektivy. s. 21-22.

² Tamtéž. s. 34.

³ Tamtéž. s. 21

⁴ Tamtéž. s. 21-22

1.2. „My“ a „oni“

Binární opozice „my“ a „oni“ je pro etnicitu zcela zásadní. Musíme totiž brát v potaz, že etnická skupina může identifikovat sebe sama jen a pouze na základě porovnávání se s jinými etnickými skupinami!

„Etnicita nemůže existovat tam, kde se toto pravidlo nevyskytuje, předpokládá se totiž institucionalizovaný vztah mezi jasně vymezenými kategoriemi, jejichž členové se navzájem považují za kulturně odlišné.“⁵

Toto „škatulkování“ napomáhá vytvářet sociální svět, díky kterému se jednotlivci dokážou pohybovat ve společnosti bez větších potíží. Bez tohoto „škatulkování“ by byl člověk ztracen ve světě a nedokázal by v něm jednat a orientovat se. Přesto jako všechno ostatní nese s sebou i „škatulkování“ určitá úskalí. Jedním z nich je např. stereotypizace. Tedy jakési konstruování představ o „nás“ a o „těch druhých“. Stereotyp funguje na zjednodušování kategorií, které následně vedou k mylnému závěru. Např. všichni předpokládají, že Španělé umí tančit a zpívat. Tento stereotyp se rozšiřuje mezi lidmi a následně lidé předpokládají, že opravdu všichni Španělé umějí zpívat a tančit. Stereotypy jsou v podstatě zjednodušující tvrzení, která napomáhají lidem orientovat se v sociálním světě.⁶

Samozřejmě se stereotypy se pojí i určité negativní nebo pozitivní významy. Např. u Španělů, o kterých jsme mluvili výše, by se dalo říci, že se jedná spíše o pozitivně laděný stereotyp. Naopak v jiných případech bychom mohli mluvit o negativních stereotypech. Jeden z takových případů bychom mohli nalézt i v našich krajinách, a to kupříkladu negativní stereotypy týkající se Romů.

1.3. Etnicita a nacionalismus

Když se začneme bavit o identitě, zásadně nám musí vytanout problém nejasně stanovené hranice mezi etnicitou a nacionalismem. Rozdílů není mnoho, čímž rozdmýchávají čím dál tím větší diskuze na toto téma. Jako jeden z rozdílů mezi těmito pojmy, bychom mohli uvést princip teritoriality, který je úzce spjat s nacionalismem. Většina národů má jasně vymezeny své hranice, ale etnické menšiny většinou nemají přesně dané území. Etnikum je

---

⁵ ERIKSEN, Thomas Hylland. Etnicita a nacionalismus. Antropologické perspektivy. s. 45.

⁶ KREISSLOVÁ, Sandra. Konstrukce etnické identity a kolektivní paměti v biologických vyprávěních českých Němců. s. 37.

spíše zaměřeno na kulturní aspekty a pokrevní původ. Podle Kreisslové by se v podstatě dalo říci, že pokud etnikum požaduje nárok na nějaké území, tak se z něj v této chvíli stává národ.⁷

Pokud se na etnicitu podíváme z vývojového hlediska, většina odborníků se spíše přiklání k teorii, která říká, že etnicita a zároveň i nacionalismus se vyvinuli až s procesem modernity. Výrazy etnikum a nacionalismus mají však svůj původ ještě před procesem modernity. Mnoho autorů se shoduje na myšlence, že před vznikem moderních států v průběhu 18. - 19. století, se lidé identifikovali spíše pomocí jiných kritérií než pomocí národnostního kritéria. Uvádějí se například náboženské, třídní a další kritéria, která přiřazovala jedince do skupin a určovala tak jejich identitu. To se začalo měnit s příchodem modernity, která postupně bořila tyto sociální skupiny, a jedinci začali přijímat národní identitu. K tomu samozřejmě přispěly další faktory, z nichž můžeme uvést například urbanizaci, sekularizaci apod. Nejdříve se toto pojetí individuality začalo šířit spíše v západní Evropě, kde k tomu velkou měrou přispěla Velká francouzská revoluce, jejímž prostřednictvím se šířily především myšlenky svobody a rovnosti mezi příslušníky státu.⁸

Zatímco v západní Evropě se nacionalismus ujal většinově, v Evropě střední a východní jsou lidé ještě dnes orientováni spíše na etnické pojetí národa. Toto pojetí se zakládá na jazyce a kultuře národa, díky kterým se vymezují vůči ostatním. Za otce tohoto pojetí bychom mohli označit Johanna Gottfrieda Herdera, který spojoval národního ducha především s jazykem a kulturou národa, neboť právě ty podle něj nesou znaky dané kultury. Herder ovlivnil i české národní hnutí, když vyzdvihoval typické slovanské rysy s cílem podpořit české obrozence v jejich neúnavném boji.⁹

1.4. Kolektivní paměť

Tento druh paměti je pro výzkumníky v podstatě nejzásadnější. V případě, že zkoumají podobná témata jako já, tak v podstatě nemají jinou možnost než využít kolektivní paměti a paměti jednotlivců, aby tak dokázali zachytit zkoumaný fenomén. Dříve neexistoval tak spleť systémů médií, díky kterému by lidé mezi sebou mohli informace šířit ve větší míře jako je tomu dnes. Proto si vzpomínky uchovávali především ve své paměti, v příbězích, které

---

⁷KREISSLOVÁ, Sandra. Konstrukce etnické identity a kolektivní paměti v biologických vyprávěních českých Němců. s. 31.

⁸ Tamtéž. s. 31-33.

⁹ Tamtéž. s. 33-34.

si předávali jeden na druhého a z generace na generaci. To je důvod, proč musíme zkoumat tehdejší kolektivní paměť a z ní teprve konstruovat samotné události a vyvozovat závěry.

Paměť ale nemusí být jenom kolektivní. Existuje mnoho druhů pamětí od individuální až po historickou a další typy pamětí, které jsou ovšem všechny nepostradatelné pro můj výzkum. Hlavním důvodem proč je pro nás paměť tak důležitá je fakt, že je často prakticky jedinou možností získat informace, které jinou cestou získat nelze. Jak píše Sandra Kreisslová:

„V odborné literatuře se uvádí různé důvody této současné orientace na vzpomínku. Nejčastěji se však hovoří o tom, že je to především postupná ztráta generace, pro niž byly události 2. sv. války a holocaustu žitou zkušeností. Tito očití svědci odcházejí a jejich vzpomínková vyprávění se začleňují do historického příběhu daného období.“¹⁰

Když se ale podíváme do minulosti, zjistíme, že paměť se nejprve spojovala s psychologíí. Na poli klasické psychologie můžeme hledat i její počátky. A to přesněji s německým psychologem a filozofem Hermannem Ebbinghausem. Ten jako první podnikl experimentální výzkum kvalifikace paměti, v němž shromažďoval na sobě nezávislé slabiky, které si zapisoval na kartičky a následně se je snažil zapamatovat. K jeho nejznámějším poznatkům patří například Ebbinghausova křivka zapomínání, která odhaluje fakt, že lidé většinu informací zapomínají bezprostředně po přijetí informací, tedy asi hodinu po přijetí.¹¹ Paměť, především kolektivní, myšlena jako předmět zájmu sociálních věd, se ale v dnešním slova smyslu objevila až na konci 20. století.¹²

Dle mého názoru jsou jedním z nejdůležitějších faktorů, které ovlivňují paměť, emoce. Jak negativní, tak i pozitivní emoce mají velký vliv na samotné zapamatování informací. Potvrzují to také naše vzpomínky. I já mám vzpomínky, které se nejčastěji spojují s nějakou šťastnou událostí nebo okamžikem, díky kterému mi tato vzpomínka uvízla v hlavě. Nebo také naopak velmi traumatizující události nám mohou zůstat v paměti nadosmrti. Tento fakt je velmi důležitý pro samotného výzkumníka, který se nemůže spoléhat jen na informace od určitého člověka, protože i ty jsou ovlivněny emocemi daného respondenta. Proto je nasnadě snažit se porovnat informace i s jinými respondenty, kteří vzpomínají na stejné události.

---

¹⁰ KREISSLOVÁ, Sandra. Konstrukce etnické identity a kolektivní paměti v biologických vyprávěních českých Němců. s. 43.

¹¹ Tamtéž. s. 44.

¹² SVARÍČKOVÁ – SLABÁKOVÁ, Radmila. O paměti, historii, vědomí a nevědomí: Současná bádání v paměťových studiích. Dějiny – Teorie – Kritika. s. 238.

Takto získané informace pak můžeme porovnat s informacemi od prvního respondenta a jejich shody již mohou být relevantní pro výzkum dané doby.

2. Vhled do historie

Můj výzkum je zaměřený především na životní příběhy jednotlivých obyvatel Nýznerova, skrze které se snažím postihnout vztahy mezi vesničany. Jak už jsem se zmínila, ve vesnici žije rozvětvená rodina sudetských Němců, kteří nebyli odsunuti do Německa. Vzhledem k tomu, že vesnice Nýznerov byla za první republiky osídlena výhradně německy mluvícím obyvatelstvem, museli se zbylí sudetští Němci ve vesnici vyrovnat s nově příchozími obyvateli, především z řad Čechů, ale také volyňských Čechů nebo rumunských Slováků. Proto bych se chtěla krátce věnovat i historii vztahů mezi Čechy a Němci na našem území.

2.1. Vývoj Česko-Německých vztahů do roku 1939

Jako tomu bývá skoro všude i na našem území bychom mohli najít kromě národnostních většin i několik různých etnik a národnostních menšin. Stejně tak tomu bylo a je i v naší zemi. Po dlouhou dobu zde žila i poměrně velká minorita Němců. První Němci začali přicházet na naše území už ve 12. a 13. století. Osidlovali především hornaté oblasti. Za doby monarchie byly vztahy na našem území v podstatě klidné. Větší rozpory začaly teprve s příchodem 1. sv. války, kdy se Češi snažili osamostatnit a vytvořit si svůj vlastní samostatný stát. S tím samozřejmě nesouhlasila zdejší minorita Němců, kteří byli spíše pro připojení k Rakousku. Hlavním důvodem jejich nesouhlasu byl fakt, že Němci, žijící na našem území, by neměli takové výsadní postavení jako Češi, což doposud bylo naopak. Proto začali vytvářet spolky, které smýšlely spíše protičesky. Vedle toho byl dalším sporným bodem mezi těmito dvěma stranami samozřejmě i jazyk. Všechny tyto a mnoho dalších faktorů vedlo k různým útokům a výhrůžkám, které se stávaly čím dál tím častějšími.¹³

Když začala válka, německé obyvatelstvo mělo radost a věřilo, že pokud vyhrají, získají všechno, o co doposud usilovali. Věřili v tuto vizi tak silně, že když roku 1918 vznikla samostatná Československá republika, byli naprosto zdrceni.¹⁴

---

¹³ RICHTER, K. Sudety. s. 53-58.

¹⁴ Tamtéž. s. 59.

Všichni Němci na našem území ale nebyli striktně proti vytvoření Československého státu. Našlo se i mnoho těch, kteří souhlasili s vytvořením republiky a neměli s tím žádný problém. Hodně z nich by odtržení Sudet od Československa neslo špatně, hlavně z toho důvodu, že už tady měli vybudované podnikání a jiné živnosti, které by při odtržení ztratili.¹⁵ Představitelé československého státu se sice snažili Němcům vyjít vstříc, ale na druhou stranu jim bylo často vytýkáno, že přišli jako kolonisté.¹⁶ V roce 1920 vyšla nová ústava, která Němce zvýhodňovala jako menšinu, ale ti s tím nebyli spokojeni, mimo jiné také proto, že tento krok byl schválen bez jejich přítomnosti, a tak tomu nepřikládali důležitost. S postupem času se ale situace uklidňovala a konfliktů postupně ubývalo.¹⁷

V průběhu let se do politiky dostávalo čím dál tím více německých stran. Některé chtěli podporovat dobré vztahy s Čechy, ale nebyly výjimkou ani strany, které byly namířeny protičesky. Naneštěstí se po hospodářské krizi dostaly do popředí strany smýšlející spíše protičesky. V tomto období se zas množí snahy o odtržení.¹⁸

2.2. Vztahy mezi Čechy a Němci během 2. Sv. války

Neutěšená situace se ještě rapidně zhoršila s příchodem Mnichovského diktátu, který naopak znevýhodnil české obyvatelstvo. Zabrané oblasti si mezi sebou rozdělilo Německo, Polsko a Maďarsko. Zavíraly se školy, pálily se knihy a vytloukaly se okna. Proto se mnoho Čechů rozhodlo pro odchod do vnitrozemí, kde měli větší jistotu bezpečí.¹⁹

Odpůrci nacismu neměli v této době na různých ustláno. Byli pronásledováni, šikanováni a mučeni. Častokrát byli i vězněni a někdy skončili i v koncentračních táborech.²⁰ Situace v pohraničí se zhoršovala, hlavně díky henleinovcům, kteří napadali obyvatele, často i vyšší úředníky apod. V některých případech se uchýlovali i k rabování majetků českých obyvatel.²¹

Jak potvrzují i výpovědi mých respondentů, Němcům se za 2. sv. války trochu přilepšilo. Dosud byli Němci jako menšina na československém území, s čímž se pojila jistá

---

¹⁵ SLÁDEK, M. Němci v Čechách. Německá menšina v českých zemích a Československu 1848 – 1946. s. 28-30.

¹⁶ Tamtéž. s. 37.

¹⁷ SEIBT, F. Německo a Češi. Dějiny jednoho sousedství uprostřed Evropy. s. 235.

¹⁸ RICHTER, K. Sudety. s. 83-86.

¹⁹ BARTOŠ, J. Okupované pohraničí a české obyvatelstvo 1938 – 1945.. s. 21-36.

²⁰ Tamtéž. s. 21-38.

²¹ RICHTER, K. Sudety. s. 131-132.

omezení. Teď se ale situace mění a po připojení Sudet k Německu, Polsku a Maďarsku získávají Němci lepší postavení.

2.3. Odsun

Skončení 2. sv. války mělo velký dopad na česko-německé soužití. Pomalu se začalo schylovat k velkému odsunu Němců z Československa. Myšlenka na odsun ale nebyla jen v hlavách Čechoslováků. Už během nacistické okupace Československa se uvažovalo o přesunutí německého obyvatelstva Československa. Již krátce po Květnovém povstání²² nastala první fáze vysídlování a to tzv. divoký odsun. Tento odsun byla ale velmi chaotický a nekoordinovaný, hlavně kvůli chybějícím pokynům, což umožňovalo obyvatelům jednat podle svého uvážení. To často vedlo až k nelidskému zacházení s Němci, bez ohledu na to, zda byli s námi nebo proti nám. Na příslušníky německého národa padla kolektivní vina za hrůzy 2. sv. války a podle toho s nimi bylo nakládáno.

Řádné odsunutí se odhlasovalo až na Postupimské konferenci. Divoký odsun ustal a začal organizovaný odsun. Odsunovaní lidé měli možnost vzít si sebou jen zavazadla o hmotnosti okolo 50 kg, později se limit zvýšil na 70 kg. Celkově bylo odsunuto okolo 3 miliónů sudetských Němců.²³

Kromě toho každý člen německé menšiny byl ovlivněn různými restrikcemi, z nichž bych mohla jmenovat např. propouštění z práce, vyvlastňování majetku, přiděly potravinových dávek, zákaz vyučování dětí německé národnosti na všech školách, omezování kulturního i náboženského života, zákaz vycházení po určité večerní hodině apod. Kromě toho museli Němci nosit bílé identifikační pásky s velkým písmenem N.²⁴ Jen velmi malé procento Němců mohlo zůstat na území Československa. Ve většině případů to byli hlavně kvalifikovaní dělníci, které zařazovali do transportů až jako poslední nebo z nich byli zcela vyjmuti. Byli to hlavně dělníci z textilního, sklářského, báňského a oděvního průmyslu.

---

²² Čechoslováci ještě před koncem 2. sv. války provedli povstání, které směřovali proti německým okupantům.

²³KOKAISL, Petr, KREISSLOVÁ, Sandra, ŠTOFLOVÁ, Andrea, ZYCHOVÁ, Jana, FAJFRLÍKOVÁ, Pavla a kol. Po stopách Němců ve východní Evropě: Česká republika, Slovensko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, bývalá Jugoslávie a Ukrajina. s. 22-23.

²⁴Tamtéž. s. 23.

Zasaženy byly ale i další odvětví průmyslu, z nichž bych mohla jmenovat např. hornický, chemický, nebo dřevozpracující průmysl.²⁵

Stejnou situaci zažila i jedna z mých respondentek, která se k tomu vyjádřila takto:

„No a ve středu večer, právě ve čtvrtek jsme měli jet, a ve středu večer právě přišel polesný, dal si hned žádost na ministerstvo, jestli by si nemohl nějaký ty dělníky držet zpátky, on neměl ani jednoho dělníka v lese. To všechno by zůstalo stát! A tak všude kde byli trochu v těch továrnách a v okolí, tak drželi zpátky že, protože všechno by zůstalo stát, než by se někdo zase zapracoval že. No a tak volali, naši nechtěli zpátky, už jsme tam že, a teď jsme měli jít zpátky do té prázdný vesnice.“²⁶

2.4. Dosídlování

Dosídlovací proces začal postupně s odsunem německého obyvatelstva z Československa. Některé části naší země se ale začaly dosídlvat ještě před odsunem Němců a tak nebylo výjimkou, že se na stejném území setkávali sudetští Němci s nově přistěhovalými obyvateli.²⁷

Nově příchozí obyvatelé byli především z řad Čechů a Slováků z vnitrozemí, ale často se jednalo i o Čechy žijící v zahraničí, z nichž bych mohla jmenovat např. volyňské Čechy, rumunské Slováky, vídeňské Čechy atd. V některých případech k nám přicházely i osoby jiné národnosti, hlavně z řad Chorvatů nebo Lužických Srbů.²⁸

2.3. Význam slov „Sudety“ a „sudetský“

„Sudetský Němec“ je pojmenování, které se začalo používat na začátku 20. století. Toto označení se používalo ve spojení s německým obyvatelstvem, které žilo na území Čech, Moravy a Slezska. Za autora tohoto pojmenování je považován německý politik Franz Jesser. Pojmenování mělo podle něj sloužit k nacionálnímu odlišení Němců, žijících v naší zemi. Slovo Sudety si Jesser půjčil od alexandrijského matematika, fyzika a zeměpisce Klau디아 Ptolemaia, který tímto výrazem pojmenoval zřejmě Krušné hory. Označení však nebylo zcela

²⁵ BENEŠ, Z, aj. Rozumět dějinám. s. 214.

²⁶ Rozhovor s W. P. uskutečněný 11. 8. 2015 v Nýznerově

²⁷ ČAPKA, František, SLEZÁK, Lubomír. Pohraničí českých zemí po květnu 1945. In: ČAPKA, František, SLEZÁK, Lubomír a VACULÍK, Jaroslav. Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce. s. 31.

²⁸ KASTNER, Quido. Osídlování českého pohraničí od května 1945 (na příkladu vybraných obcí Litoměřicka). s. 25.

jednoznačné, proto se toto označení používalo i pro jiné oblasti. Obecně se Sudety umísťovaly do oblastí, kde po delší dobu žilo německé obyvatelstvo. Z geografického hlediska se Sudety často umísťovaly do oblasti hor, které oddělují Slezsko od Čech a Moravy.²⁹

Samotné slovo se ale do povědomí dostávalo velmi pomalu. Až poté, co se začalo více používat v politickém dění, dostalo se také do povědomí široké veřejnosti. Přesto právě politický význam slova zapříčinil dnešní negativní příděch spojený se slovem Sudety.³⁰

3. Lokalita – obec Nýznerov

Osadu Nýznerov můžeme najít jižně od vesnice Skorošice v údolí Stříbrného potoka. Vesnice se nachází v Olomouckém kraji, konkrétně v okrese Jeseník a leží v blízkosti polsko-českých hranic. Nýznerov oficiálně spadá pod sousední vesnici Skorošice. Ve vesnici žije jen něco málo přes 50 osob a nachází se tu jen 26 domů, z nichž 5 je nově postavených a 21 je původních.

Zajímavostí Nýznerova je více jak 100 let stará kaple zasvěcená Panně Marii Nanebevzaté. Na místě této zděné kaple kdysi stála kaple dřevěná, která se bohužel nedochovala a tak se na jejím místě postavila kaple nová. Kaple tvoří malou dominantu obce, je zrekonstruovaná a konají se zde pravidelné mše svaté, které zdejší farář vede v německém jazyce. Dále také Nýznerovem prochází značená turistická trasa, která vede údolím Stříbrného potoka. Vesnicí proto v létě projíždí či prochází mnoho turistů, kteří míří hlavně k nedalekým vodopádům u Stříbrného potoka. Tohoto sezónního turismu využil jeden místní usedlík a vytvořil zde malou soukromou rybářskou baštu. Unavení turisté si tu můžou odpočinout po náročném túře, posedět v krásném prostředí a dát si čerstvého pstruha na másle.

Na konci vesnice byla ještě nedávno postavena budova muzea. V roce 2010 byla slavnostně otevřena a zpřístupněna veřejnosti. Účelem toho zařízení bylo přilákat větší množství turistů do oblasti. Budova slouží především jako jakési muzeum, které má reprezentovat mikroregion Žulovsko. Muzeum se ale zaměřuje především na vedlejší obec Skorošice, a tudíž v muzeu najdeme exponáty zejména zemědělského charakteru. Jak jsem s lítostí zjistila, turisté se zde nedozví žádné informace o minulosti sudetských Němců v regionu.

---

²⁹ ANTIKOMPLEX a kol. Sudetské osudy. s. 10-11.

³⁰ BENEŠ, Z, aj. Rozumět dějinám. s. 93-4.

Co se týče historie, Nýznerov není nijak starou obcí. Osada byla založena v roce 1785 na pozemcích rytířského fojtství ve Vápenné a jméno jí bylo uděleno podle fojta Franze Niessnera. Samotná osada se začala rychle rozšiřovat, již v roce 1836 tu bylo postaveno přes 50 domů. O práci tu lidé neměli nouzi, jelikož v blízkém okolí se těžil grafit, pálilo vápno a dokonce se tu v minulosti těžila i stříbrná ruda. Původně Nýznerov patřil k sousední Vápenné a Žulové, ale v roce 1965 byl celý přičleněn k sousedním Skorošicím. Za 2. sv. války byl v Nýznerově vybudován pracovní tábor, ve kterém byli drženi hlavně sovětští, ale i angličtí váleční zajatci. Dodnes v místech bývalého tábora stojí pár budov a nad těmito budovami byl postaven pomník obětem 2. sv. války.³¹

PRAKTICKÁ ČÁST

4. Metodologie

4.1. Výběr výzkumného tématu

Musím přiznat, že s výběrem tématu jsem trochu tápala. Nakonec jsem dospěla k mému současnému tématu, hlavně díky výjezdu do Nýznerova (lokalita výzkumu) a panu doktorovi, který výzkum vedl. Ten mě přivedl k myšlence využít tohoto místa, vzhledem k jeho zajímavostem. Proto jsem se nakonec rozhodla pro tuto neprobádanou lokalitu. Otázkou ale bylo, co vlastně chci zahrnout do svého výzkumu. Jelikož jsem už v Nýznerově byla a dostala jsem tak obrázek samotného místa, lidí, fungování apod., rozhodla jsem se tedy zaměřit se na vztahy mezi obyvateli ve vesnici. A protože v Nýznerově žije rodina sudetských Němců, vnukl se mi nápad zahrnout je specifitěji do svého výzkumu. Proto jsem se rozhodla zkoumat vztahy hlavně mezi Čechy a Němci.

4.2. Výzkumný design

Vzhledem k povaze mého výzkumu k bakalářské práci jsem se rozhodla, že nejlépe bude vyhovovat kvalitativní přístup. Skrze tento výzkum jsem schopná co nejlépe popsat jednotlivé osudy lidí a odhalit jejich strategie chování v kontaktu s ostatními lidmi. Budu mít

---

³¹Obec Skorošice [online]. cit. 2016-09-28. Dostupné z: <http://www.skorosice.cz/>

možnost posoudit jejich jednání v souvislosti s ostatními okolnostmi, které mohly jejich chování ovlivnit.

Jako výzkumný design jsem si vybrala biografický design kombinovaný s terénním výzkumem. Je dle mého názoru pro respondenty nejméně náročný. Respondent si může zvolit, o čem mi bude povídat a je to pro něj pohodlnější a méně stresující. Zároveň mi pomůže lépe pochopit jejich strategie chování.

4.3. Techniky tvorby dat

Mým nejdůležitějším nástrojem při sběru dat se stal polostrukturovaný rozhovor. Vybrala jsem si tento nástroj hlavně proto, že mi dává prostor k tomu, abych se mohla doptávat na vše potřebné v případě, že během rozhovoru dojde k tomu, že se respondent rozprává o něčem, s čím jsem ve svém výzkumu nepočítala. Proto jsem si ponechala místo k tomu, abych se mohla respondentů doptávat na jednotlivé věci a nemusela se držet přesně osnovy výzkumu, stejně tak jako je to u strukturovaného rozhovoru. Zároveň jsem se chtěla vyhnout nestrukturovanému rozhovoru, z toho důvodu, že jsem se potřebovala dostat ke konkrétním informacím a u nestrukturovaného rozhovoru by mi trvalo dlouhou dobu než bych potřebné informace získala.

Dále jsem chtěla využít i zúčastněného pozorování. Skrze něj jsem se mohla zapojit do dění obce a pozorovat jednotlivé reakce v chování jednotlivých respondentů. Mohla jsem se zaměřit přímo na vzájemné chování jednotlivců a dostat tak přímý vhled do mnou zkoumaného fenoménu. Zúčastněné pozorování mi pomohlo hlavně v případě, kdy jsem mohla porovnávat výpovědi jednotlivých respondentů a jejich chování tzv. „naživo“.

Pokud se vrátím k mému polostrukturovanému rozhovoru, bylo nutné ho rozdělit na několik fází. V první části jsem se rozhodla pro jakýsi úvod do zkoumaného fenoménu. Bylo to důležité hlavně proto, že respondenti potřebovali vědět, co je mým záměrem, potřebovali pochopit, co vlastně chci vědět a na jaké téma se mají zaměřit. To je velmi důležitá část, na kterou se chci zaměřit co nejpečlivěji. Ale dalším, mnohem důležitějším důvodem pro zkonstruování této části byl fakt, že respondenti potřebují znát veškerá pravidla. Musím jim vysvětlit, za jakých okolností rozhovor uskutečňujeme, co to pro ně bude znamenat. Samozřejmě jim v této fázi potřebuji vysvětlit, že pokud jim bude rozhovor jakkoli nepříjemný, mohou kdykoli skončit, či rozhovor přerušit.

Poté bych přešla k druhé fázi, ve které přistupujeme k samotnému jádru věci. Chtěla jsem se hlavně zaměřit na dodržování mnou předem vytvořené osnovy, která obsahovala důležité otázky a milníky, na které bych se chtěla respondenta ptát. Mimo tyto striktně dané otázky jsem si samozřejmě dala prostor i pro to, aby se respondent mohl sám rozpovídat o dalších věcech, které se týkaly daného tématu, ale pokud respondent odbočoval, nechala jsem ho mluvit. Jen v případě, že respondent odbočoval až příliš od tématu a mluvil výhradně mimo téma, snažila jsem se co nejšetrněji respondenta navést k tomu, aby se vrátil zpět k tématu. Samozřejmě pokud respondent narazil na věc, která se týkala tématu, ale nebyla mi doposud odhalena a nevěděla jsem, že má takový vliv na fenomén, nechala jsem respondenta rozvést dané téma více.

Snažila jsem se i o to, aby osnova byla co nejvíce aktuální a proto jsem ji po každém rozhovoru doplňovala či opravovala dle toho, na co bych se mohla doptávat nebo co bych měla z osnovy vyškrtnout. Velmi důležitá mi přišla i úprava osnovy přímo danému respondentovi. Snažila jsem se upravit osnovu podle jednotlivých rozhovorů a přitom jsem kladla důraz na věk respondenta, pohlaví respondenta apod.

4.4. Etika

V každém výzkumu, ve kterém se pracuje s lidmi, je nutností vypořádat se s otázkou etiky. I já jsem se ve svém výzkumu musela potýkat s etickým ošetřením a náležitě respondentům vysvětlit jejich možnosti. Při kontaktu s lidmi jsem se snažila vysvětlit důvod mé přítomnosti, o co se přesně zajímám a jaký to bude mít smysl, aby měli nějakou představu, co vlastně dělám, ale hlavně, aby věděli, do čeho jdou. Jelikož jsem často pracovala se staršími lidmi, stávalo se mi, že respondenti neměli problém s rozhovorem jako takovým, ale spíše s nahráváním samotného rozhovoru. Většina starších lidí moc nedůvěřuje elektronice a nejinak to bylo i v mém výzkumu. Proto jsem si musela velmi pečlivě dopředu připravit povídání o mém výzkumu a také o tom, co se stane s danou nahrávkou rozhovoru.

V mém výzkumu jsem prováděla hlavně polostrukturované rozhovory, které jsem nahrávala na diktafon. Ten jsem ale použila pouze v případě, že respondent byl seznámen s výzkumem a hlavně s poučeným souhlasem. Pokud respondentovi nevadilo nahrávání a souhlasil se zpracováním dat, mohlo dojít k nahrávce samotného rozhovoru. Vzhledem

k tomu, že jsem tyto kroky dělala ještě před zapnutím diktafonu, jednalo se tak o ústně poučený souhlas.³²

Na začátku svého výzkumu jsem se obávala, že téma, které jsem se rozhodla zkoumat, by nemuselo být respondentům příjemné. Neznala jsem dopředu události, které respondenti zažili, a proto jsem počítala i s možností odřeknutí. Abych se těmito situacím vyhnula, snažila jsem se z počátku osnovu rozhovorů nastavit tak, aby byla pro respondenty co nejpříjemnější.

4.5. Vzorkování

Výběr respondentů jsem samozřejmě musela zúžit na lokalitu Nýznerova, potažmo jsem mohla zahrnout i respondenty, kteří delší dobu žili v Nýznerově nebo z něj pochází. Dále jsem chtěla vybrat vzorek, ve kterém bych měla jak Němce (tedy jedinou rodinu, která tu zůstala po odsunu), tak samozřejmě i Čechy a jiné národnosti jako jsou Rumunští Slováci nebo Volyňští Češi, kterých se sem po odsunu přistěhovalo mnoho. Samozřejmě jsem neznala složení obyvatel Nýznerova, kromě toho, že jsem věděla, že se tam nachází jedna německá rodina. Jestli se zde nachází i jiné národnosti kromě Čechů jsem vědět dopředu nemohla, proto jsem svůj vzorek chtěla zúžit na Němce a Čechy.

Později při výzkumu jsem zjistila, že populace Čechů ve vesnici je velmi nízká. Ukázalo se, že většina populace je buď německého původu, nebo původu smíšeného, tedy že mají německé předky. Čechů jako takových je tady mizivé procento a jsou to povětšinou jen chataři, kteří sem jezdí jen na víkendy. Myslím si, že je to způsobeno hlavně faktem, že populace vesnice je velmi stará. Velká část populace se pohybuje ve věku 50 a více, což jsou ještě potomci původního německého obyvatelstva, které Nýznerov obývalo před válkou. Lidí mladších 50 let je tu velmi málo. Většina práceschopných obyvatel se stěhuje jinam, protože vesnice ani její okolí nenabízí moc možností pro zajištění slušného živobytí.

Tento fakt se později odrazil v samotném výzkumu. Z mých sedmi rozhovorů, které jsem za svůj pobyt nasbírala, je jen jeden rozhovor s respondentem čistě českého původu. Zbytek rozhovorů je s respondenty, kteří jsou jen německého původu, tedy mají oba rodiče Němce, nebo jsou smíšeného původu, tedy jeden rodič je německého původu a druhý českého.

---

³²ŠVARŤÍČEK, Roman, ŠEĎOVÁ, Klára. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. s. 46-49.

Dalším velice důležitým kritériem při výběru respondentů, byl jejich věk. Snažila jsem se hledat respondenty napříč věkovým spektrem, což mi ale dělalo značné problémy, vzhledem k tomu, že většina dnešního Nýznerova je obydlena lidmi spíše ve starším věku. Dařilo se mi pokrýt vzorek alespoň částečně. Našla jsem respondenty v důchodovém věku a také se mi podařilo nalézt respondenty i ve středním věku. Bohužel respondenti v mladším věku (tedy pod 30 let) se mi nalézt nedařilo. Nakonec se mi přece jenom podařilo promluvit si s respondentem v mladším věku, což mi v závěru přineslo naprosto odlišný náhled na věc. Toto kritérium jsem zvolila především proto, abych měla větší možnost porovnání informací a možnost podívat se na věc z jiného úhlu pohledu.

Jako poslední kritérium jsem si stanovila rozdělení respondentů podle pohlaví, což se mi podařilo splnit na výbornou. Toto kritérium nebylo v mém výzkumu až tak důležité, vzhledem k povaze mého výzkumu. Přesto se toto kritérium naplnilo, i když jsem se o to nijak zvláště nesnažila. Musím ale podotknout, že i pohlaví respondentů částečně ovlivňovalo výpovědi, takže nakonec jsem byla ráda, že se toto kritérium naplnilo a pomohlo mi k lepšímu dokreslení informací.

Při hledání respondentů v samotném Nýznerově jsem chtěla spoléhat spíše sama na sebe. Už jsem tu sice jednou byla na výzkumu v rámci školy, ale v tu dobu se mi nepodařilo navázat natolik blízké kontakty, abych je mohla využít později. Poštěstilo se mi ale domluvit si spolupráci s jedním starším pánem, správcem chaty, ve které jsem v Nýznerově bydlela. S tímto mužem jsem se setkala už na dřívějším výjezdu, ale tehdy vystupoval spíše jen jako správce. Po příjezdu jsem se od něj dozvěděla spoustu zajímavých informací a nakonec se mi sám nabídl, že mi pomůže při hledání respondentů. Tento pán se pro mě tedy stal gatekeeperem a fungoval tak po celou dobu mého výzkumu. Snažila jsem se ale nalézt respondenty i mimo tento zdroj, hlavně proto, abych se dostala i k jiným respondentům, než jaké mi doporučil můj gatekeeper. Proto jsem hledala respondenty i na vlastní pěst. Tato metoda se mi dařila. Nově nalezení respondenti byli dokonce velmi vstřícní a dostala jsem se přes ně i k dalším respondentům spíše mladšího věku, což se mi nakonec velmi hodilo do mého výzkumného vzorku.

4.6. Kódy a kategorie

Rozhovory, které jsem přepsala z nahraného materiálu, popřípadě z materiálu psaného, jsem následně podrobila otevřenému kódování. Otevřené kódování je proces, při kterém se

snažíme původní text rozebrat, zanalyzovat a následně seskládat novým způsobem. Text jsem rozebrala na dílčí jednotky, mohou to být slova, seskupení slov, ale i celé věty, kterým jsem následně přidělila kódy.³³ Pro tvorbu kódů jsem nepoužila žádný pomocný kvalitativní software. Po vytvoření kódů jsem jednotlivé kódy sjednocovala do kategorií, které slučovaly kódy na základě podobnosti.³⁴

Následně jsem provedla konstantní komparaci, jejímž základem je neustálé porovnávání a zároveň hledání souvislostí, podobností a rozdílů ve všech nasbíraných datech.³⁵ V mém případě jsem se zaměřila na jednotlivé rozhovory, každý zvlášť jsem zhodnotila a následně jsem se snažila každý jednotlivý rozhovor porovnat s ostatními rozhovory, tedy celkem a snažila jsem se nalézt podobnosti, či odlišnosti v nasbíraných datech.

V následující části se budu zabývat jednotlivými kapitolami, které jsem seřadila podle časové chronologie.

6. Odraz vesnice reflektující dobu první republiky

Toto období se vztahuje převážně na respondenty vyššího věku, kteří si tuto dobu pamatují z vlastní zkušenosti. Ostatní respondenti se k této době vyjadřují především skrze vyprávění starších spoluobčanů.

V době první republiky byla vesnice z většiny obydlena německým obyvatelstvem. Jedinými výjimkami bylo pár českých obyvatel, kteří ale zastávali převážně kancelářské posty. Z tohoto důvodu se ve vesnici mluvilo převážně německy. V této době byla vesnice zhruba dvakrát větší než v současnosti a rozkládala se na mnohem větším území než je tomu dnes.

Nýznerov se také vyznačuje tím, že nemá žádné větší množství ploch, na kterých by se daly pěstovat plodiny. Z tohoto důvodu se zdejší obyvatelstvo zaměřovalo spíše na práci v lese, což Nýznerov odlišovalo od okolních vesnic, kde se vcelku dařilo zemědělství. Tyto rozdíly vedly k velkým sociálním rozdílům mezi obyvateli Nýznerova a obyvateli přilehlých vesnic, kde se pracovalo spíše na poli než v lese. Zemědělské práce byly mnohem výnosnější

---

³³ŠVARŤÍČEK, Roman, ŠEĐOVÁ, Klára. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. s. 211.

³⁴ Tamtéž, s. 211.

³⁵ Tamtéž, s. 221.

než práce v lese, tudíž měli statkáři zajištěný daleko vyšší příjem než dělníci v lese. Ti naopak neměli práci stálou a žili si i na tehdejší poměry velmi chudě. Proto chodili k bohatým statkářům nádeničit a alespoň takto se snažili přilepšit si. Tyto sociální rozdíly prohlubovaly vztahy mezi bohatými statkáři a chudými nádeníky.

Práce v lese byla fyzicky velmi namáhavá a hlavně nebyla stálá. Spíše se jednalo o nárazové práce. Navíc nebyla dobře placená. Situaci zhoršovala i skutečnost, že většina rodin obývajících Nýznerov měla mnoho dětí. Jak se zmiňují nejstarší respondenti, v jedné rodině měli i patnáct dětí, ne-li víc. Špatně placená a sezónní práce a velký počet dětí v rodinách zapříčiňoval chudobu v rodinách a často i nedostatek základních potravin. Naopak v okolních, převážně zemědělských vesnicích, se obyvatelé měli lépe.

„To se nikdo nestaral za první republiky fakt. My jsme opravdu byli chudáci. A děcek, no hold tak to měli všichni že, spousta děcek. Tak právě maminka se potom naučila trochu líčit a taky táta, ten taky neměl práci. On vždycky řezal pár dnů a potom zase neměl práci že. A jinak taky nebylo.“³⁶

Všechny tyto faktory vedly k velkým sociálním rozdílům, které se vytvářely mezi obyvateli Nýznerova a obyvateli přilehlých vesnic. Můžeme tedy říci, že problémem v této době byly spíše sociální rozdíly mezi bohatými statkáři a chudými dělníky. Vzhledem k faktu, že byla vesnice obydlena převážně německým obyvatelstvem, nebyla tu živná půda pro to, aby se vesničané snažili více vyzdvihovat svoji identitu, ale naopak vzhledem k nastalé situaci měli tendence spíše řešit otázku třídní závislosti a s tím spojené sociální nerovnosti.

Tyto sociální rozdíly vedly k tomu, že obyvatelé Nýznerova využívali reciprocitu jako strategii přežití v těžkých podmínkách. Z vyprávění respondentů můžeme zmínit hned několik situací, které ukazují, že se obyvatelé Nýznerova snažili navzájem podpořit a v rámci svých možností si vypomoci.

„Oni si pomáhali no. Ten nadělal šindele, dal je někomu na střechu. Ten mu za to půjčil koně na zorání pole. Tak oni si vyměňovali, výměnej způsob. Né že by si dávali peníze, peněz moc nebylo. Oni si dávali něco za něco. Ty mě zoráš pole a já ti dám dva pytle pšenice. A tak to bylo no.“³⁷

---

³⁶ Rozhovor s W. P. uskutečněný 11. 8. 2015 v Nýznerově

³⁷ Rozhovor s R. P. uskutečněný 18. 8. 2015 v Žulové

Kvůli nedostatku a chudobě, která v rodinách panovala, dávali nýznerovští obyvatelé své děti na práci k bohatým sedlákům do přilehlých vesnic. Měli mnoho dětí a nedokázali je všechny uživit, tak se rozhodli raději dítě dát v určitém věku k sedlákovi, kde si vydělá na jídlo samo. Podle respondentů můžeme pak říci, že chování jednotlivých sedláků bylo individuální. V paměti respondentů se drží jak špatné vzpomínky, tak i pozitivní vzpomínky. Oboje mají potřebu zvýznamnit.

„My jsme opravdu neměli doma ani suchý chleba. Bída byla, fakt velká bída byla za první republiky. A proto nás mamka, jak jsme měli deset roků, tak už nás dala k sedlákovi sloužit a tam jsme se aspoň trochu najedli.“³⁸

7. Světová válka a zlomový okamžik v podobě odsunu Němců

S příchodem války nastala ve vesnici o trochu lepší situace, vzhledem k tomu, že vesnice byla z většiny německé národnosti. Podle výpovědí respondentů se rodiny měli trochu lépe, hlavně kvůli tehdejší nacistické sociální politice, která jim umožňovala pobírat dávky na děti. Paradoxně se spokojenost místních vesničanů nijak nezvětšila, což dle mého názoru zapříčinil hlavně fakt, že spousta mladých mužů a chlapců musela na povinné odvody do války.

„Ale co bylo platny, když všichni museli do války! Chlapi, otcové, mladí, ti synové... všichni. A jeden po druhém, to vždycky přišla zpráva, že padli. To bylo hrozny no.“³⁹

Jedna z nejstarších respondentek dodnes vzpomíná, jak jí chtěli odvést i mladší bratry na frontu.

„Kdyby ještě měsíc nebo dva to trvalo, tak už i ti starší bratři, ti nejstarší byli v Lipové. Tam v hotelu Lípa, tam už byli, už je připravovali, tam už byli no. Ono potom jak slyšeli, že to trochu opadá ta válka, tak se jim podařilo utéct.“⁴⁰

Po válce se zcela logicky vlivem událostí, které se během války udály, začal snižovat společenský status sudetských Němců ve společnosti, což vedlo k mnoha dalším událostem, které ještě více pošramotily vztahy mezi sudetskými Němci a Čechy.

---

³⁸ Rozhovor s W. P. uskutečněný 11. 8. 2015 v Nýznerově

³⁹ Rozhovor s F. H. uskutečněný 13. 8. 2015 v Žulové

⁴⁰ Rozhovor s W. P. uskutečněný 11. 8. 2015 v Nýznerově

Největším milníkem, který ovlivnil následujících několik desítek let, byl bezesporu odsun Němců ze sudetských oblastí. I v naší vesnici došlo po válce k odsunu. Většina Němců, kteří v této vesnici bydleli, byla nucena přemístit se do Německa. Ve výpovědích respondentů je toto téma velmi zdůrazňováno, především respondenty, kteří měli oba rodiče Němce, tedy se odsun týkal i jich samotných. Nebylo ale výjimkou, že se téma odsunu objevovalo i ve výpovědích jiných respondentů. Vliv upadajících vztahů mezi sudetskými Němci a Čechy se promítl i do odsunu a tak jsem v mnoha rozhovorech mohla nalézt negativní vzpomínky.

„Tak ti jedni, já nevím, jestli to říkala, moje teta, tak ti dokonce přišli o všechno, protože jim vagóny odešly i s věcmi, celej jejich majetek odjel do Německa a oni tu zůstali a o všechno přišli. A nemohli s tím nic dělat že.“⁴¹

Rodina Hadwigerů, kteří tu žijí dodnes, byla stejně tak jako ostatní Němci z vesnice nucena odcestovat do Německa. Nakonec ale byli do vesnice vráceni, protože byla potřeba na práci v lese, kterou neměl po nich kdo zastat. Bylo to ale k jejich nevěli, jelikož by byli raději odjeli s ostatními Němci do Německa.

„Jo, no a právě přišlo večer, že si máme zabalit. My jsme byli poslední, jinak vesnice byla prázdná. No tak nás odvezli do muny, do Mikulovic a teď byli jsme, vždycky úterý a čtvrtek šel transport. Vždycky 40 vagonů a 1200 lidí. 30 v jednom vagonu. A my jsme měli číslo 29. Pamatuju si ještě ty čísla. No a ve středu večer, právě ve čtvrtek jsme měli jet, a ve středu večer právě přišel polesný, dal si hned žádost na ministerstvo, jestli by si nemohl nějaké ty dělníky držet zpátky, on neměl ani jednoho dělníka v lese.“⁴²

Právě v tuto dobu dochází k přelomu a sudetští Němci začínají více prožívat svoji etnicitu. V době první republiky a během války pro ně nebylo tak důležité vyzdvihovat svoji etnickou identitu, protože žili ve vesnici, kde většina obyvatelstva byla německého původu a v okolních vesnicích tomu bylo podobně. V této situaci pro ně nebylo tak důležité zaobírat se svojí identitou. Proto je pro nás odsun jakýsi přelomový okamžik, kdy pro sudetské Němce, kteří zůstali po odsunu v Nýznerově, začala etnicita najednou hrát v jejich životech ústřední roli.

---

⁴¹ Rozhovor s I. Z. uskutečněný 17. 8. 2015 v Nýznerově

⁴² Rozhovor s W. P. uskutečněný 11. 8. 2015 v Nýznerově

8. Doba po válce

Důvodů, proč se najednou zdejší sudetští Němci cítili odlišně, bylo více. Jedním z těchto důvodů byl určitě fakt, že obecně po válce a také ještě více po příchodu komunismu, byli Němci všeobecně na nižší sociální pozici. K tomu také hodně přispěla světová válka, díky které se po jejím konci ocitli Němci v situaci, kdy byli obviňováni z událostí, které se za války odehrály. Ze získaných rozhovorů můžeme vybrat hned několik situací, které nám o tomto jevu vypovídají. Z událostí, které respondenti popisují, vyplývá, že Němci byli v té době na nižší příčce společenského žebříčku, tudíž si k nim ostatní obyvatelé vesnice dovolovali daleko více nespravedlností.

„Ale ty začátky že, třeba oni měli krávu, dobrou krávu měli že. Ti přišli, dovedli mu za jejich krávu žebráka a vemte si ji. Ted' oni měli děcek, já nevím, oni měli nějak třináct děcek, ti Hadwigeři. Tak potřebovali tu dobrou krávu, aby měli mlíko a všechno. Oni jim vzali tu dobrou a dali jim tu špatnou, která neměla mlíko. A ti nemohli říct ani půl slova! A nemohli říct nic.“⁴³

Ve více výpovědích se dozvídáme o špatných zkušenostech, které zažívali v této době. Ale ne vždy jsou ve výpovědích zmiňovány jen negativní zkušenosti. Nemůžeme to zobecnit jen na vzorec špatný Čech, vykořisťovaný Němec.

„No ti se k sobě chovali moc hezky. Vím, že tady byl pan polesný, tak ta jeho ta byla o rok starší než já a maminka k nim chodila uklízet. A ti se k nám chovali moc hezky teda. To byli Češi, ale teda i rodiče co dělali v lese s Čechama, tak s nima taky vycházeli dobře.“⁴⁴

Myslím si, že v rozhovorech se často opakuje chvála na „hodné Čechy“ především proto, že to pro sudetské Němce znamenalo, že nemohou být tak špatní, jak o nich všichni ostatní mluví. Přece když s nimi někteří zachází jako se sobě rovnými, nemohou být tak špatní. Ostatní s nimi nemuseli jednat jako se sobě rovnými, tudíž to pro ně znamenalo potvrzení jejich vlastní hodnoty. „Hodní Češi“ fungovali tak trochu jako záchranný kruh pro sudetské Němce, kteří byli po odsunu utlačováni a stavěni do pozice toho méněcenného.

Po odsunu také nastává otázka doosídlení opuštěných domů po vyhnaných Německých obyvatelích. Např. v Nýznerově dosídlování probíhalo pomalým tempem a nebylo výjimkami, že v jednom domě se vystřídal hned několik rodin, než se konečně usadili

⁴³ Rozhovor s R. P. uskutečněný 18. 8. 2015 v Žulové

⁴⁴ Rozhovor s I. Z. uskutečněný 17. 8. 2015 v Nýznerově

natrvalo. Často se také stávalo, že probíhala i jakási forma rabování, kdy do vybydleného domu přišla rodina, využila všeho, co dům nabízel a když už nic nezbývalo, přesunuli se do domu jiného.

Pro sudetské Němce to znamenalo velkou změnu. Najednou se ocitli v prostředí, které jim bylo cizí. Museli se vyrovnat s mnoha změnami a podřídit se novým podmínkám. Změny ve vesnici byly obrovské. V podstatě se celkově obměnilo obyvatelstvo Nýznerova a zdejší sudetští Němci se museli začlenit do tohoto nového kolektivu. Jejich snahu jim navíc zhoršovalo jejich postavení.

9. Dopady komunismu

Pro sudetské Němce ve vesnici znamenal příchod komunismu mnoho změn, a to i negativního charakteru. Zezačátku rodina Hadwigerů neměla ani české občanství a rodinní příslušníci byli vedení jako bezdomovci. Problémy měli dokonce i Češi, kteří byli v příbuzenském vztahu k Němcům. Například manžel jedné Německé respondentky byl Čech a za své manželství zaplatil pobytem v uranových dolech.

S nástupem komunismu byla pravděpodobně z politických důvodů rodina Hadwigerů přesunuta z pohraničního Nýznerova do vnitrozemské Jihlavy.

„Oni asi po tom únoru nechtěli komunisti mít v pohraničí asi Němce, tak byl hold takový rozkaz.“⁴⁵

Hadwigerové se z Jihlavy pokoušely vrátit zpět do Nýznerova, což se jim povedlo až po několika letech. Po návratu do Nýznerova pro ně přestala být otázka jejich vlastní etnicity prioritní a více řešili problémy plynoucí z represe komunismu vůči víře. Právě snaha komunismu potlačovat náboženství více sblížila Němce z Nýznerova s místními Čechy, jelikož byli všichni silně věřící. Z rozhovorů silně vyplývá, že tlak ze strany komunismu v otázce víry byl veliký. Můžu uvést příklad, který ukazuje, jak byl vyvíjen tlak ze strany režimu na odstranění víry ve vesnici.

---

⁴⁵ Rozhovor s W. P. uskutečněný 11. 8. 2015 v Nýznerově

„No byl tady dva roky ten farář, Petr se jmenoval. Ale musel potom pryč, protože viděli, že dává lidi dohromady, tak musel pryč.“⁴⁶

I přes to, že byla víra takto perzekuována ze strany režimu, obyvatelé Nýznerova měli svou víru hluboko zakořeněnou. Brali to jako svoji tradici, které se nechtěli vzdát. Navíc tím, že chodili do kostela už za první republiky, udržovali si tím tradici, která utužovala vztahy mezi sudetskými Němci, kteří byli vesměs pobožní všichni.

„Jo bylo, ale oni si z toho nic nedělali, normálně byly mše, tady byl německý farář dokonce, otec Štarkel, on mluvil špatně česky a sloužil mše. On byl pak zavřený za komunistů.“⁴⁷

Dalo by se tedy říci, že ze začátku éry komunismu měli sudetští Němci mnoho problémů. Museli se sžít s novým prostředím, kdy se obyvatelstvo vesnice rapidně proměnilo. Navíc jim to zhoršovalo jejich postavení. Ostatní na ně pohlíželi skrze prsty a často byli i šikanováni. Většina těchto aspektů ale s postupem času vymizela a sudetští Němci se se zbytkem vesnice sžili. V této době ale také byli perzekuováni ve víře, kterou brali jako součást jejich identity. Přesto se s tím ale dokázali vyrovnat a i nadále byli pobožní. Vytvořili si určitou obranu proti této perzekuci. O pozdější době komunismu už se v rozhovorech nezmiňují, z čehož vyvozují, že se v tomto časovém úseku vztahy ve vesnici více stabilizovali a tudíž se už neudálo tolik momentů, jak už kladných či záporných, které by respondentům utkvěly v jejich paměti. Vztahy se stabilizovali především proto, že ostatní začali etnicitu sudetských Němců více akceptovat a na druhou stranu z vyprávění respondentů vyplývá, že často svoji etnicitu a skrývali a potlačovali, aby zbytečně nerozdmýchávali zbytečné rozepře.

10. Přebrot a nově nabyté možnosti pro německé obyvatelstvo

S převrtem nastaly pro sudetské Němce nové možnosti. Nejvýznamnější z nich byl fakt, že s příchodem demokracie mohli Němci začít veřejně mluvit o své etnické příslušnosti beze strachu, že by za to mohli být nějakým způsobem perzekuováni. Nejvýznamnějším krokem pro zdejší sudetské němce byl však fakt, že mohli začít svobodně cestovat. Tento krok jim umožnil navštívit spousty příbuzných, kteří při odsunu po 2. sv. válce byli nuceni odejít do Německa. Právě tyto události odstartovaly v Němcích snahu ukázat, kdo vlastně

---

⁴⁶ Rozhovor s W. P. uskutečněný 11. 8. 2015 v Nýznerově

⁴⁷ Rozhovor s I. Z. uskutečněný 17. 8. 2015 v Nýznerově

jsou. V této době se tedy opět vynořuje jejich etnicita. Ve vesnici vznikly prostory, určené pro setkávání se s odsunutými Němci při občasných návštěvách, které každoročně pořádají. Budova stojí hned vedle kapličky a nese název Heimatscheune, což v překladu znamená vlastenecká stodola. Kromě setkání s odsunutými Němci je stodola určena především k setkávání Čechů a Němců, kteří obývají vesnici, a má napomáhat k lepším vztahům místních obyvatel. Proto se zde konají nejrůznější akce, které sdružují jak obyvatele Nýznerova, tak dokonce obyvatele okolních vesnic.

11. Současnost

V současné době ve vesnici žije většina rodiny Hadwigerů, německé rodiny, která tu žila už za první republiky. Čechů tu žije málo, velké zastoupení tu ale mají obyvatelé, kteří mají jednoho z rodičů Němce. Většina české populace Nýznerova spadá do skupiny chatařů, kteří sem přijíždí jen na víkendy nebo méně. Tento fakt je zapříčiněný hlavně tím, že vesnice stárne. Mladí odcházejí na lukrativnější místa, kde mají větší šanci najít si práci. Právě odliv práce z této oblasti nutí obyvatele odcházet do jiných měst. Děje se to nejenom kvůli nedostatku pracovních míst, ale také kvůli tomu, že zdejší mladá populace už nechce žít na tak odlehlém místě. Kromě toho v Nýznerově neprobíhá moc aktivit, které by mladé vesničany sdružovaly do kolektivu a tak se spíše drží na okraji. Za doby komunismu byly více podporovány kolektivní aktivity a navíc díky represím ze strany komunismu byli lidé více semknuti. Přesto tu ještě pár starousedlíků zůstává.

Jak už jsem se zmiňovala, ve vesnici se v dnešních dobách pořádají kulturní akce. Ve vesnici je hasičský sbor, který spojuje obyvatele vesnice napříč věkem. Sboru se věnují jak starší starousedlíci, tak i mladší obyvatelé a dokonce zdejší hasiči mají i dětský oddíl, který se pravidelně věnuje hasičským závodům. O chod sboru se stará především zdejší německá populace, která v tomto ohledu spolupracuje i s odsunutými Němci v Německu.

Co se týče dalších kulturních aktivit, každoročně se v Nýznerově pořádá Německá pouť, na kterou dojíždějí odsunutí Němci z Německa. Poutě se ale pravidelně účastní i zbytek vesnice.

Co se týče samotných obyvatel Nýznerova, můžeme říci, že se životem ve vesnici jsou spokojeni. Přesto se v rozhovorech často vyskytuje kritika dnešní doby.

ZÁVĚR

V této bakalářské práci jsem se zabývala hlavně vztahy mezi Čechy a Němci v sudetské vesnici jménem Nýznerov, kteří v obci zůstali až do dnešních dní. Zajímala jsem se především o otázku, jak se česko-německé vztahy, popisovány skrze vyprávění respondentů, vyvíjely v časové linii. Z výzkumu vyšly některé překvapující závěry, o nichž se dále rozepíšu podrobněji.

V době první republiky se vyprávění o životě v lokalitě točí především kolem sociálním rozdílem mezi bohatými sedláky z okolních vesnic a chudými nádeníky, které nalzáme často v řadách nýznerovských obyvatel. To zapříčinil fakt, že obyvatelé Nýznerova se ve většině případů věnovali práci v lese, která byla spíše nárazová a navíc ještě špatně placená. Tito lidé, žijící v nepředstavitelné chudobě, tak byli nuceni hledat práci i mimo svou obec a dostávali se do kontaktu právě s bohatými sedláky, u kterých si přivydělávali a početné rodiny k nim často posílali na práci své děti, které nebyli schopni sami uživit. Třídní rozdíly mezi bohatými sedláky a na nich závislými chudými nádeníky vytvářely bariéru, která se jen těžko překračovala. Třídní rozdíly byly tedy hlavním diferenciačním principem obyvatel v regionu a svým významem zastíňovali etnicitu.

Chudoba se částečně zmírnila s příchodem 2. sv. války prostřednictvím nacistické sociální politiky, která umožnila zdejší německé populaci pobírat dávky na své početné potomstvo. Paradoxně respondenti vypovídali, že v těchto dobách se měli ještě hůře. Negativní vzpomínky na toto období však byly ovlivněny mnohem závažnějším faktorem, který by každý člověk v podobné situaci hodnotil hůře než bídu a hlad. Muži z vesnice byli odváděni na frontu a často se domů už nevrátili. Z vyprávění je patrná snaha se distancovat od nacistické politiky a prezentovat se také jako jistá oběť režimu.⁴⁸

Za zlomový okamžik ve vývoji německo-českých vztahů bychom mohli označit právě odsun německého obyvatelstva po skončení 2. sv. války. I přes nařízený odsun v Nýznerově nakonec zůstalo několik německých rodin. Zbytek německého obyvatelstva vesnice byl ale násilně vyhoštěn do Německa a zůstali po nich vybydlené domy. Ty se zakrátko začaly plnit nově příchozími obyvateli, převážně českého původu. Pro zdejší sudetské Němce to byla velké změna, protože najednou se museli vypořádat s celkovou obměnou populace vesnice. Situaci navíc ještě zhoršoval fakt, že v této době nebylo na Němce pohlíženo z dobrého

---

⁴⁸ WELZER, H. / MOLLER, S. / TSCHUGGNALL, K. "Můj děda nebyl nácek": Nacismus a holocaust v rodinné paměti.

pohledu, což zapříčinily události, které se odehrály během světové války. Právě v této době začínají sudetští Němci více prožívat svoji etnicitu. Dostávají se do prostředí, které je pro ně nepřátelské, a ocitají se v pozici, kdy jsou pro ostatní obyvatele vesnice cizí. Přitom se stále jedná o tutéž vesnici, jejíž populace byla dosud především německá. Náhle se vše mění a jejich etnická identita dostává najednou ústřední roli v jejich životech.

Právě v době bezprostředně po skončení války jsou vztahy ve vesnici nejvyhrocenější. Respondenti popisují hned několik případů, kdy byli sudetští Němci šikanováni ze strany českého obyvatelstva. Přesto se ale zdejší sudetští Němci dokázali vymanit z tohoto útlaku především díky svému postoji, který zaujali vůči ostatním. Z vyprávění respondentů je patrné, že si sudetští Němci udrželi pozitivní náhled na svět a snažili se minimalizovat možné rozepře. Jejich snaha oprostít se od útlaku byla tedy úspěšná. Tuto dobu jim pomohla přežít právě jejich schopnost sdružovat se dohromady a pomáhat si navzájem.

V pozdější éře komunismu přestávají sudetští Němci tolik prožívat svoji etnickou identitu, především proto, že už se více sžili s místní komunitou a ta je také určitým způsobem přijala také, tudíž tu už nedocházelo k většímu tření. Z rozhovorů je patrné, že v této době je pro sudetské Němce více probíraným tématem represe náboženství ze strany komunismu. Je všeobecně známým faktem, že komunistický režim bojoval proti projevům jakékoli víry. Pro místní Němce ale byla víra neodmyslitelnou součástí života a omezování v tomto ohledu byla velká rána. Přesto se ale s tímto omezením vypořádali a udržovali si svoji víru i přes tyto nesnáze. Z rozhovorů s respondenty vyplývá fakt, že o pozdější éře komunismu mluví jen velmi málo nebo vůbec. Vyvozuji z toho tedy názor, že v této době už bylo obyvatelstvo natolik sžito, že sudetští Němci byli přijati za členy komunity, což dokazuje i zapojení sudetských Němců do místního hasičského sboru, který byl po válce znovu obnoven.

Dalším zlomovým okamžikem byl bezesporu převrat roku 1989. Sudetští Němci dostali možnost veřejně mluvit o své etnické příslušnosti. Podle rozhovorů respondentů pro ně bylo nejdůležitějším faktem to, že mohli svobodně cestovat. To jim umožnilo navštívit své příbuzné a známé, kteří byli odsunuti během organizovaného odsunu do Německa. Právě v této době se znovu dostává do popředí etnicita respondentů. V jejich případech se projevila tak, že se zdejší sudetská populace, reprezentovaná především rozvětvenou rodinou Hadwigerů, ještě více stmelila a dodnes drží pospolu. Přesto se ale snažili držet vztahy ve vesnici na dobré úrovni, a tak ve vesnici vznikla tzv. Heimatscheune, tedy vlastenecká stodola, která má sloužit k setkávání Čechů a Němců z této vesnice. Tato stodola je

ztělesněním německé etnické identity ve veřejném prostoru Nýznerova. Etnická identita zdejších Němců se do veřejného prostoru dostává i skrze jiné aktivity. Jednou z nich je i již zmiňovaný spolek dobrovolných hasičů, který je z většiny spravován právě zdejšími sudetskými Němci.

POUŽITÉ PRAMENY A LITERATURA:

Rozhovory zhotovené pro účely této práce:

- Rozhovor s W. P. uskutečněný 11. 8. 2015 v Nýznerově
- Rozhovor s F. H. uskutečněný 13. 8. 2015 v Žulové
- Rozhovor s I. Z. uskutečněný 17. 8. 2015 v Nýznerově
- Rozhovor s A. P. uskutečněný 18. 8. 2015 v Žulové
- Rozhovor s R. P. uskutečněný 18. 8. 2015 v Žulové
- Rozhovor s J. Z. uskutečněný 18. 8. 2015 v Nýznerově
- Rozhovor s panem K. uskutečněný 20. 8. 2015 v Nýznerově

Přepisy rozhovorů nepřikládám z etických důvodů.

Bibliografie:

BARTOŠ, J. Okupované pohraničí a české obyvatelstvo 1938 – 1945. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1978. 204 s. ISBN neuvedeno.

BENEŠ, Z, aj. Rozumět dějinám. Pardubice: Gallery, 2002. ISBN 80-86010-55-4.

BERGER, Peter L. a Thomas LUCKMANN. Sociální konstrukce reality. Pojednání o sociologii vědění. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. ISBN 80- 85959-46-1.

CHROMÝ, Pavel. 2. Kultura a její složky, prostorová diferenciacie na území Česka; Regionální identita. In: CHROMÝ, Pavel a HEŘMANOVÁ, Eva, a kol.: Kulturní regiony a geografie kultury: kulturní realie a kultura v regionech Česka. 1. Vyd. Praha: ASPI, 2009. ISBN 978-80-7357-339-3.

ČAPKA, František, SLEZÁK, Lubomír a VACULÍK, Jaroslav. Nové osídlení pohraničí českých zemí po druhé světové válce. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2005, s. 360. ISBN: 80-7204-419-2.

ERIKSEN, Thomas Hylland. Etnicita a nacionalismus. Antropologické perspektivy. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2012, s. 352. ISBN 978-80-7419-053-7.

KASTNER, Quido. Osídlování českého pohraničí od května 1945 (na příkladu vybraných obcí Litoměřicka), I. díl, vyd. 2., Praha: Sociologický ústav AV ČR, 1999, 188 s. ISBN: 80-85950-59-6.

KOKAISL, Petr, KREISSLOVÁ, Sandra, ŠTOFLOVÁ, Andrea, ZYCHOVÁ, Jana, FAJFRLÍKOVÁ, Pavla a kol. Po stopách Němců ve východní Evropě: Česká republika, Slovensko, Maďarsko, Polsko, Rumunsko, bývalá Jugoslávie a Ukrajina. 1. vyd. Praha: Nostalgie, 2015. 324 s. Edice prastará Evropa. ISBN 978-80-906207-2-8.

KREISSLOVÁ, Sandra: Konstrukce etnické identity a kolektivní paměti v biografických vyprávěních českých Němců. Na příkladu vzpomínek Němců na Chomutovsku. 1. vyd. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2013. ISBN 978-80-7308-484-4.

RICHTER, K. Sudety. 1. vyd. Praha: Fajma, 1994. 199 s. ISBN 80-85374-22-6.

SEIBT, F. Německo a Češi. Dějiny jednoho sousedství uprostřed Evropy. 1. vyd. Praha: Academia, 1996. 464 s. ISBN:80-200-0557-3.

SILVERMAN, David. Jako robiť kvalitatívny výskum. 1. vyd. Bratislava: Ikar, 2005. 327 str. ISBN 80-551-0904-4.

SLÁDEK, M. Němci v Čechách. Německá menšina v českých zemích a Československu 1848 – 1946. 1. vyd. Praha: Pragma, 2003. 206 s. ISBN 80-7205-901-7.

SVAŘÍČKOVÁ – SLABÁKOVÁ, Radmila. O paměti, historii, vědomí a nevědomí: Současná bádání v paměťových studiích. Dějiny – Teorie – Kritika. Praha: Masarykův ústav - Archiv Akademie věd ČR 4, č. 2, (2007,) s. 232-255.

ŠVAŘÍČEK, Roman. ŠEĐOVÁ, Klára. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vydání první. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-313-0.

WELZER, H. MOLLER, S. TSCHUGGNALL, K. "Můj děda nebyl nácek": Nacismus a holocaust v rodinné paměti. 1. vyd. Praha: Argo, 2010. ISBN 978-80-257-0228-4.

Elektronické zdroje:

Obec Skorošice [online]. cit. 2016-09-28. Dostupné z: <http://www.skorosice.cz/>

SDH Nýznerov [online]. cit. 2016-09-28. Dostupné z: <http://www.sdhnyznerov.cz/>